

UZASADNIENIE

I. Potrzeba i cel uchwalenia projektowanych zmian

Potrzeba wprowadzenia zmian w ustawie o systemie oświaty przewidzianych w projekcie ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o systemie informacji oświatowej wynika z konieczności poprawy warunków realizacji konstytucyjnego prawa do nauki (art. 70 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) oraz obowiązku zapewnienia przez władze publiczne obywatelom powszechnego i równego dostępu do wykształcenia (art. 70 ust. 4), poprzez zwiększenie dostępności podręczników dla uczniów, co pozwoli w pełniejszym stopniu urzeczywistnić ogólnie ujęty w art. 70 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nakaz nieodpłatnego nauczania w szkołach publicznych.

Treść konstytucyjnego prawa do nauki oraz powszechnego i równego dostępu do wykształcenia była wielokrotnie przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego. Niezwykle ważne i warte przytoczenia stwierdzenia, w kontekście zmian proponowanych w przedmiotowym projekcie, Trybunał Konstytucyjny wyraził w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 listopada 2000 r., sygn. SK 18/99 (OTK ZU nr 7/2000, poz. 258), w którym stwierdził m.in.: „Nie może ulegać wątpliwości, że prawo do nauki należy do podstawowych praw jednostki we współczesnym społeczeństwie. Prawo to musi być postrzegane zarówno w kategoriach dobra i wartości indywidualnej, jak i ważnego, podstawowego dobra społecznego. Urzeczywistnienie prawa do nauki jest nie tyle jakimś szczególnym przywilejem współczesnego człowieka, ale stanowi nieodzowny warunek rozwoju społeczeństwa i jednocześnie pełnego uczestnictwa jednostki w życiu społecznym.

Trybunał Konstytucyjny uznał, że od wejścia w życie Konstytucji z 1997 r. można mówić o istnieniu konstytucyjnego prawa podmiotowego – „prawa do uzyskania pomocy finansowej ze strony władz publicznych w zakresie gwarantującym powszechność i równość dostępu do wykształcenia (zgodnie z postanowieniem art. 70 ust. 1 Konstytucji)”. Pogląd ten został rozwinięty w wyroku z dnia 16 stycznia 2007

r., sygn. U 5/06 (OTK ZU nr 1/A/2007, poz. 3), którego fragment warto w tym miejscu zacytować:

„Art. 70 Konstytucji zawiera w istocie dwa kompleksy norm. Przepis ten statuuje rozliczne zadania państwa w zakresie oświaty i nauki, z którymi nie wiąże się jednak możliwość skierowania roszczenia o ich wyegzekwowanie na rzecz jednostki. Realizacja tych zadań stanowi natomiast gwarancję instytucjonalną dla podmiotowego prawa do nauki, mającego konstytucyjną genezę i konstytucyjnie regulowane fragmenty reżimu normatywnego, co jest objęte drugim kompleksem norm zawartych w art. 70 Konstytucji. Jako podmiotowe prawo konstytucyjne jest - m.in. - regulowany «powszechny i równy dostęp do wykształcenia» (art. 70 ust. 4 zdanie pierwsze Konstytucji)”.

Powołując się na powyższe wyroki Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2007 r., sygn. P 42/06 (OTK-A nr 10/2007, poz. 123) stwierdził, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby art. 70 ust. 4 Konstytucji traktować nie tylko jako przepis programowy albo gwarancyjny wobec ogólnego prawa do nauki (art. 70 ust. 1 Konstytucji), ale także jako źródło bardziej szczegółowego prawa podmiotowego - prawa do równego dostępu do mechanizmów wyrównywania przez państwo szans edukacyjnych.

Z tego punktu widzenia, rozwiązania przewidziane w przedmiotowym projekcie ustawy nie są niczym innym, jak właśnie nowym, od dawna oczekiwanym, mechanizmem stwarzania równych szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Znaczny koszt zakupu podręczników wybranych przez nauczycieli wpływa negatywnie na sytuację rodzin i utrudnia dzieciom edukację szkolną. Z raportu „Warunki życia rodzin w Polsce”, przygotowanego przez Główny Urząd Statystyczny, wynika, że z powodu ograniczeń finansowych, ponad 5% gospodarstw rodzinnych z co najmniej 1 dzieckiem na utrzymaniu, rezygnuje z zakupu wszystkich potrzebnych podręczników. Według autorów raportu, konieczność rezygnacji z tego zakupu, gospodarstwa rodzinne wiejskie zgłaszały niemal równie często, jak i rodziny mieszkające w mieście (odpowiednio 5,7% i 5,4%). Brak możliwości zakupu dla dzieci niezbędnych podręczników szkolnych deklarowało prawie 14% gospodarstw rodzinnych z trojgiem i więcej dzieci. W mniejszym stopniu do rezygnacji z zakupu

wszystkich podręczników, zmuszone były gospodarstwa z jednym i dwojgiem dzieci na utrzymaniu (odpowiednio 3,4% i 4,5 %).

Według badań CBOS, na początku roku szkolnego 2013/2014 rodzice, którzy mają dzieci uczęszczające do szkoły podstawowej, gimnazjum, szkoły średniej lub zawodowej, wydali na zaspokojenie ich potrzeb związanych z rozpoczęciem nowego roku szkolnego (podręczniki, przybory szkolne, mundurki, opłaty - np. za ubezpieczenie, czesne, internat, stancję) średnio 1199 złotych, co stanowi 107% kwoty z roku poprzedniego. Przeciętne wydatki w przeliczeniu na jedno dziecko wyniosły 826 złotych, co stanowi 114% kwoty z roku ubiegłego. Wyniki badań pokazują, iż przeciętne wydatki rodziców ponoszone na szkolną wyprawkę są zbliżone do miesięcznych wynagrodzeń netto otrzymywanych przez osoby, których płace pozostają na poziomie obowiązującego w 2013 r. minimalnego wynagrodzenia za pracę. Rozpoczęcie roku szkolnego oznacza dla rodziców poważne wydatki, które dla wielu rodzin stanowią znaczące obciążenie domowego budżetu¹.

Według tychże badań, analiza struktury wydatków ponoszonych przez rodziców w związku z rozpoczęciem roku szkolnego pokazuje, że – tak jak w latach poprzednich – największą pozycję w budżecie rodziny stanowi zakup podręczników szkolnych (przeciętnie wydano na nie 382 złote w przeliczeniu na jedno dziecko, co stanowi wzrost o 4% w stosunku do roku 2012/2013). Należy przy tym podkreślić, że wydatki na podręczniki rodzice zazwyczaj ponoszą w okolicach rozpoczęcia roku szkolnego, co powoduje kumulację z innymi koniecznymi wydatkami związanymi z początkiem roku szkolnego.

Możliwość ograniczenia kosztów zakupu podręczników, poprzez np. korzystanie z podręczników używanych, jest obecnie istotnie utrudniona ze względu na powszechną praktykę zamieszczania w podręcznikach ćwiczeń wymagających uzupełniania w egzemplarzu podręcznika. Sytuacja taka ma miejsce w szczególności w przypadku podręczników do kształcenia zintegrowanego w klasach I-III szkoły podstawowej.

Od 2002 r. realizowany jest rządowy program „Wyprawka szkolna”. Mimo angażowania od kilku lat coraz większych środków na zapewnienie pomocy uczniom jego wykonanie nie zaspokaja wszystkich potrzeb w tym zakresie. Przede wszystkim program jest adresowany do uczniów z klas I-III szkoły podstawowej oraz uczniów

¹ Wydatki rodziców na edukację dzieci w roku szkolnym 2013/2014" Komunikat CBOS BS/151/2013

z klas, które w kolejnych latach realizują nową podstawę programową. Pomoc przewidzianą w ramach programu mogą otrzymać uczniowie pochodzący z rodzin spełniających określone kryteria dochodowe, co nie zawsze odzwierciedla rzeczywistą sytuację materialną ucznia oraz możliwość nabycia przez jego rodziców podręczników szkolnych. Program opiera się na zasadzie refundacji ponoszonych wydatków, co w sytuacji rodzin niezamożnych stanowi utrudnienie, zwłaszcza wobec wzrostu cen podręczników.

W odbiorze niektórych osób skorzystanie z pomocy adresowanej do osób w trudnej sytuacji materialnej lub życiowej może mieć charakter stygmatyzujący dlatego też nie zawsze i nie wszędzie zgłaszają się do niego wszystkie uprawnione rodziny. Z planowanych ok. 18% uczniów w programie ostatecznie uczestniczy ok. 12-13% uczniów. Program zakłada duże zaangażowanie samorządów lokalnych w zbieranie danych, ich weryfikację oraz wypłatę środków, co nie zawsze daje jednakowe efekty w poszczególnych rejonach kraju. W niektórych województwach realizacja programu jest znacznie niższa od średniej krajowej. W dalszym ciągu występuje znaczące rozwarstwienie realizacji programu na poziomie szkół ponadgimnazjalnych.

Obowiązujące obecnie przepisy art. 22a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) określają jedynie, iż nauczyciel ma prawo wyboru podręcznika spośród podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego, a dyrektor szkoły jest obowiązany podać do publicznej wiadomości, do dnia 15 czerwca danego roku, zestaw podręczników, które będą obowiązywać od początku następnego roku szkolnego.

Wybór podręcznika jest prawem, a nie obowiązkiem nauczyciela, który może zdecydować się na korzystanie w procesie nauczania z innych pomocy dydaktycznych, w tym również przygotowanych przez siebie. Jednak w praktyce zdecydowana większość nauczycieli decyduje się na prowadzenie nauczania z użyciem podręcznika, nawet w przypadku gdy podręcznik będzie wykorzystywany w procesie nauczania tylko w niewielkim stopniu. Problem ten dotyczy przede wszystkim przedmiotów, które mają w dużej mierze charakter praktyczny (np. zajęcia techniczne, plastyka, muzyka, itd.). Równocześnie odnotowuje się stały wzrost liczby różnego rodzaju elektronicznych zasobów edukacyjnych, z których nauczyciele mogą korzystać zamiast podręcznika. Obecnie, oprócz portalu edukacyjnego

www.scholaris.pl wiele instytucji, zarówno publicznych jak i niepublicznych, udostępnia wartościowe i służące realizacji programów nauczania, materiały edukacyjne, w tym interaktywne i multimedialne.

W świetle obowiązujących przepisów w tej samej szkole na poziomie poszczególnych klas, w różnych oddziałach mogą być stosowane różne podręczniki do tego samego przedmiotu, zgodnie z indywidualnym wyborem poszczególnych nauczycieli. Taki stan nie tylko utrudnia obrót używanymi podręcznikami w danej szkole, ale również uniemożliwia korzystanie z tego samego podręcznika przez młodsze rodzeństwo.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty nakłada wprawdzie na dyrektora szkoły obowiązek podejmowania działań organizacyjnych umożliwiających obrót używanymi podręcznikami na terenie szkoły, jednak realizacja tego obowiązku jest utrudniona nie tylko z przyczyn wskazanych powyżej, ale również z tego powodu, że w przypadku niektórych zajęć większość podręczników jest opracowana w sposób uniemożliwiający ich wykorzystania we wtórnym obiegu.

Przedmiotowy projekt ustawy stanowi realizację rządowego planu systemowych zmian w sferze dotyczącej podręczników szkolnych, których celem jest zapewnienie uczniom objętym obowiązkiem szkolnym, tj. uczniom szkół podstawowych i gimnazjów, dostępu do bezpłatnych podręczników albo innych materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik służących realizacji programów nauczania oraz materiałów ćwiczeniowych.

Należy przy tym nadmienić, że działania zmierzające do rozszerzenia oferty publicznych, bezpłatnych materiałów edukacyjnych, w tym podręczników, są już realizowane od 2012 r., w szczególności w ramach projektu systemowego E-podręczniki do kształcenia ogólnego, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem tego projektu jest przygotowanie 62 darmowych e-podręczników i 2500 uzupełniających je zasobów edukacyjnych do większości przedmiotów ogólnokształcących, począwszy od szkoły podstawowej, poprzez gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne (kształcenie w zakresie podstawowym). E-podręczniki i inne e-zasoby będą udostępnione na tzw. otwartych licencjach, co oznacza, że każdy będzie mógł je dowolnie kopiować, wykorzystywać

czy drukować. Korzystanie z takich podręczników umożliwi każdemu uczniowi swobodny i darmowy dostęp do treści edukacyjnych w dowolnym miejscu i czasie. Przygotowana została już platforma do udostępniania e-podręczników (www.epodreczniki.pl), na której są testowane od dnia 30 września 2013 r. pierwsze moduły/działy e-podręczników do matematyki. Testowe rozdziały podręczników do kolejnych przedmiotów będą udostępniane sukcesywnie. Wszystkie podręczniki będą gotowe do września 2015 r.

Stalej rozbudowie podlegają również zasoby edukacyjne gromadzone na portalu wiedzy dla nauczycieli www.scholaris.pl. Materiały udostępnione obecnie na tym portalu dotyczą już ok. 75% treści podstawy programowej kształcenia ogólnego.

II. Ogólna charakterystyka rozwiązań

Proponowane zmiany polegają na:

1. nałożeniu na ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania zadania zapewnienia uczniom klas I-III szkoły podstawowej bezpłatnego podręcznika przeznaczonego do kształcenia zintegrowanego, obejmującego edukację polonistyczną, matematyczną, przyrodniczą i społeczną, oraz wprowadzeniu dotacji celowej dla organów prowadzących szkoły podstawowe z przeznaczeniem na zakup podręczników na nauki języka obcego nowożytnego i materiałów ćwiczeniowych do edukacji wczesnoszkolnej. Zmiana będzie wdrażana stopniowo, począwszy od roku szkolnego:
 - 2014/2015 – w stosunku do uczniów klas I szkół podstawowych,
 - 2015/2016 – w stosunku do uczniów klas II szkół podstawowych,
 - 2016/2017 – w stosunku do uczniów klas III szkół podstawowych;
2. nałożeniu na szkoły podstawowe i gimnazja, począwszy od roku szkolnego 2015/2016, obowiązku zapewnienia uczniom bezpłatnego dostępu do podręczników albo materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik lub materiałów ćwiczeniowych. Zmiana będzie wdrażana sukcesywnie, począwszy od klas IV szkoły podstawowej i klas I gimnazjum. Podręczniki będą własnością organu prowadzącego szkołę i będą wypożyczane uczniom;

3. modyfikacji warunków dopuszczania do użytku szkolnego podręczników, poprzez wprowadzenie zakazu zamieszczania w podręczniku ćwiczeń, zadań i poleceń wymagających wypełniania w egzemplarzu podręcznika, tak aby mógł być przeznaczony do wieloletniego użytku, oraz odesłań do dodatkowych płatnych materiałów edukacyjnych;
4. wprowadzeniu wymogu, aby szkolny zestaw podręczników obejmował po jednym podręczniku do danego przedmiotu dla jednej klasy (wyjątek od tej zasady przewidziany jest w przypadku podręczników do języków obcych nowożytnych oraz w przypadku podręczników do szkół ponadgimnazjalnych, odpowiednio z uwagi na różne poziomy na których prowadzone jest nauczanie języków obcych nowożytnych w szkołach i zakresy nauczania poszczególnych przedmiotów - zakres podstawowy i rozszerzony). Zmiana w tym zakresie będzie obowiązywała począwszy od roku szkolnego 2014/2015 w stosunku do szkolnego zestawu podręczników do klas I i IV szkół podstawowych, klas I gimnazjum i klas I szkół ponadgimnazjalnych;
5. umożliwieniu rodzicom wpływu na ustalanie szkolnego zestawu podręczników;
6. wprowadzeniu norm porządkujących praktyki marketingowe stosowane przez niektórych wydawców oraz podmioty dokonujące obrotu podręcznikami w celu nakłonienia szkoły do wyboru konkretnego podręcznika, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik oraz materiałów ćwiczeniowych, a także ograniczających możliwość wprowadzania wymogu łącznego nabywania tych podręczników, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik oraz materiałów ćwiczeniowych z innymi dodatkowymi materiałami przeznaczonymi dla ucznia, poprzez wskazanie praktyk, które stanowią czyny nieuczciwej konkurencji.

III. Opis rozwiązań szczegółowych:

1. Wprowadzenie definicji podręcznika, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik, materiałów ćwiczeniowych (art. 3 pkt 23-25 ustawy o systemie oświaty)

W ustawie o systemie oświaty proponuje się wprowadzenie definicji pojęć: „podręcznik”, „materiały edukacyjne zastępujące podręcznik”, „materiały ćwiczeniowe”. I tak, w rozumieniu ustawy:

- pojęcie „podręcznik” będzie oznaczać podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania albo ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- pojęcie „materiały edukacyjne zastępujące podręcznik” będzie oznaczać różnego rodzaju zasoby edukacyjne przeznaczone dla uczniów i umożliwiające im uzyskanie wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej, dostępne zarówno w formie tradycyjnej papierowej, jak również w formie elektronicznych środowisk kształcenia.

Część nauczycieli nie korzysta z podręczników przygotowanych przez wydawnictwa wykorzystując inne dostępne materiały edukacyjne bądź tworząc własne. Coraz chętniej szkoły korzystają również z dostępu do platform edukacyjnych zawierających interaktywne i multimedialne zasoby edukacyjne służące nauczaniu i uczeniu się. Zdefiniowanie materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik umożliwi ich zakup ze środków publicznych na równi z podręcznikami;

- pojęcie „materiały ćwiczeniowe” będzie oznaczać takie materiały w formie papierowej, które nie mogą być zamieszczane w egzemplarzu podręcznika gdyż w większości przypadków są przeznaczone do jednorazowego użytku.

Wprowadzenie definicji: podręcznika, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik oraz materiałów ćwiczeniowych zostało wprowadzone na potrzeby projektowanego mechanizmu dotowania kosztów zakupu tych materiałów przez szkoły podstawowe i gimnazja.

2. Zmiany dotyczące dopuszczania do użytku w szkole programów nauczania.

(Art. 22a)

Obecnie warunki i tryb dopuszczania programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania ogólnego oraz programów nauczania dla zawodu określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. poz. 752).

Stosownie do proponowanych zmian szczegółowe warunki i tryb dopuszczania do użytku w danej szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania będzie ustalał dyrektor szkoły. Ogólne wymagania dotyczące programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania charakteryzuje się w ustawie.

Podstawowym dokumentem określającym zakres treści nauczania, umiejętności oraz wymagań jest podstawa programowa, natomiast program nauczania stanowi opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania ustalonych w podstawie programowej i jest narzędziem organizacji procesu nauczania-uczenia się. W porównaniu z poprzednią podstawą programową wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego, zawierającą ogólny zapis treści nauczania i wymaganych umiejętności, obowiązująca podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego, określona w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977), zawiera precyzyjnie określone wymagania ogólne i wymagania szczegółowe, dzięki czemu nauczyciel wie dokładnie, jakie efekty nauczania powinien uzyskać w trakcie procesu dydaktycznego. Program nauczania jest w przedszkolu i szkole podstawowym dokumentem, który służy nauczycielowi w planowaniu i organizacji procesu nauczania, tak aby efekty określone w podstawie programowej zostały osiągnięte. Również w przypadku podstawy programowej kształcenia w zawodach wymagania edukacyjne są określone w formie efektów kształcenia.

Nowe regulacja dotycząca programów nauczania, poprzez ograniczenie wymagań w zakresie ich zawartości, ma na celu ułatwienie i zachęcenie nauczycieli do

opracowywania i korzystania w szkole z autorskich programów nauczania, dostosowanych do potrzeb i możliwości określonych grup uczniów.

3. Ustanowienie normy stosowania bądź nie stosowania podręczników w szkole. (Art. 22aa)

W dotychczasowym stanie prawnym kompetencje w zakresie prawa wyboru podręcznika spośród podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego przysługują nauczycielowi. Pomimo braku formalnego obowiązku wyboru podręcznika, w praktyce nauczyciele wybierali podręczniki, nawet jeśli miały one niewielką użyteczność dla realizacji programów nauczania.

Nowe rozwiązanie precyzuje, że w gestii nauczyciela jest zasadnicza decyzja o realizacji programu nauczania z zastosowaniem podręcznika albo bez zastosowania podręcznika. Taka alternatywa wyraźnie zwalnia nauczyciela z wyboru podręcznika jeśli uzna on, że z powodzeniem może realizować program nauczania bez zastosowania podręcznika.

4. Nowe zasady wyboru podręczników w szkole. (Art. 22ab)

W świetle dotychczas obowiązujących przepisów nauczyciel ma prawo do swobodnego wyboru podręcznika spośród podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego jako pomocy dydaktycznej dla uczniów. W jednej szkole, w różnych oddziałach, może więc być stosowanych kilka różnych podręczników do tego samego przedmiotu. Taka sytuacja utrudnia obrót wtórny podręcznikami oraz przekazywanie podręczników młodszemu rodzeństwu.

Nowe przepisy wprowadzają zasadę kolegialnego wyboru podręcznika przez nauczycieli nauczających tego samego przedmiotu. Na podstawie opinii zespołu nauczycieli uczących danego przedmiotu, dyrektor szkoły będzie przedstawiał radzie pedagogicznej propozycję jednego podręcznika do danych zajęć edukacyjnych.

Wyjątki od tej zasady dotyczą:

- podręczników do języków obcych nowożytnych, w przypadku których istotne znaczenie ma dopasowanie podręcznika do poziomów nauczania danego języka;

- podręczników do szkół ponadgimnazjalnych, w przypadku których nauczanie poszczególnych przedmiotów może być prowadzone w zakresie podstawowym lub rozszerzonym,
- do nauczania zajęć edukacyjnych artystycznych – w przypadku uczniów szkół artystycznych,
- podręczników dla uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym oraz podręczników do kształcenia uczniów w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej.

Rada pedagogiczna, przed ustaleniem szkolnego zestawu podręczników będzie miała obowiązek zasięgnąć opinii rady rodziców.

Projektowane przepisy przewidują też w uzasadnionych przypadkach możliwość zmiany w szkolnym zestawie podręczników przed upływem trzyletniego okresu, z tym że zmiana ta może nastąpić od kolejnego roku szkolnego.

Wprowadzenie nowych zasad wyboru podręczników przez nauczycieli umożliwi wypożyczanie podręczników uczniom kolejnych roczników - w przypadku szkół podstawowych i gimnazjum oraz zwiększy możliwość obrotu podręcznikami używanymi w szkołach ponadgimnazjalnych.

5. Zapewnienie przez państwo uczniom szkół podstawowych i gimnazjów bezpłatnego dostępu do podręczników albo materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik a także materiałów ćwiczeniowych. (Art. 22ac)

W większości krajów Unii Europejskiej jest standardem zapewnienie bezpłatnego dostępu do podręczników dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Podręczniki są podstawowymi środkami dydaktycznymi używanymi przez uczniów w trakcie realizacji obowiązku szkolnego. W Polsce obowiązek szkolny dotyczy dzieci i młodzieży do ukończenia gimnazjum i stąd decyzja, aby państwo wzięło na siebie obowiązek zapewnienia uczniom szkół podstawowych i gimnazjów podręczników albo materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik a także materiałów ćwiczeniowych.

Takie rozwiązanie pozwoli w pełniejszym stopniu urzeczywistnić ogólnie ujęty w art. 70 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nakaz nieodpłatnego nauczania w szkołach publicznych. Rodzice uczniów szkół podstawowych i gimnazjum nie będą

musieli ponosić kosztów na zapewnienie swoim dzieciom podręczników. W ten sposób likwiduje się również potencjalną przyczynę wykluczenia uczniów, którzy nie mają podręczników, gdyż ich rodziców nie stać na ich zakup.

6. Zapewnienie bezpłatnych podręczników i materiałów ćwiczeniowych dla uczniów klas I-III szkoły podstawowej. (Art. 22ad, Art. 22ae)

Nowe rozwiązania nakładają na Ministra Edukacji Narodowej obowiązek zapewnienia podręczników i materiałów ćwiczeniowych do edukacji wczesnoszkolnej. Począwszy od roku szkolnego 2014/2015 minister właściwy do spraw oświaty i wychowania będzie, poczynając od klasy I szkoły podstawowej, zapewniał sukcesywnie wyposażenie szkół podstawowych w podręczniki do edukacji wczesnoszkolnej w zakresie edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej oraz będzie zapewniał organom prowadzącym szkoły podstawowe dotację na zakup podręcznika do języka obcego nowożytnego a także materiałów ćwiczeniowych do edukacji wczesnoszkolnej. Podręczniki i materiały ćwiczeniowe będą własnością organu prowadzącego szkołę i będą nieodpłatnie odpowiednio wypożyczane lub przekazywane uczniom klas I-III na dany rok szkolny.

W praktyce wydawniczej utrwalił się trend obudowywania treści nauczania zbyt dużą liczbą materiałów ćwiczeniowych ograniczających samodzielność ucznia i kreatywność nauczyciela. Aby odwrócić negatywny trend pracy z gotowymi pakietami edukacyjnymi i kartami pracy oraz aby sprzyjać samodzielności uczniów w rozwiązywaniu problemów, kształtowaniu postaw twórczych, stwarzaniu oryginalnych sytuacji dydaktycznych jak również aby subtelnie sterować czynnościami poznawczymi ucznia minister właściwy do spraw edukacji i wychowania zapewni bezpłatny dostęp do podręcznika dla uczniów klas I-III szkoły podstawowej, obejmującego edukację polonistyczną, matematyczną, przyrodniczą i społeczną, który będzie przygotowany w sposób określony w projekcie ustawy.

W ten sposób możliwe będzie osiągnięcie dwóch celów – przełamanie niekorzystnych dla edukacji najmłodszych dzieci trendów skutkujących schematyzacją procesu nauczania-uczenia się oraz odciążenie budżetów gospodarstw domowych z dziećmi w wieku szkolnym.

Uczniowie klas I-III szkoły podstawowej, oprócz zapewniania im możliwości korzystania z bezpłatnego podręcznika obejmującego podstawowy zakres edukacji wczesnoszkolnej, czyli edukację polonistyczną, matematyczną, przyrodniczą i społeczną, będą mieli również – poprzez udzielenie dotacji celowej organowi prowadzącemu szkołę – zapewniony bezpłatny dostęp do podręcznika do nauki języka obcego nowożytnego a także materiałów ćwiczeniowych do edukacji wczesnoszkolnej, w zależności od decyzji nauczyciela.

Nowe rozwiązania pozwalają również na wybór przez nauczycieli innego podręcznika do edukacji wczesnoszkolnej od tego, który zapewnia Minister Edukacji Narodowej, pod warunkiem, że organ prowadzący wyrazi zgodę na wybór takiego podręcznika i pokryje koszty jego zakupu. Podręczniki te są własnością organu prowadzącego szkołę i, analogicznie jak w przypadku podręcznika zapewnionego przez Ministra Edukacji Narodowej, będą nieodpłatnie wypożyczane uczniom.

7. Zapewnienie bezpłatnych podręczników albo materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik a także materiałów ćwiczeniowych dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej oraz uczniów gimnazjum - dotacja celowa na zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej (Art. 22ae i 22af)

Począwszy od roku szkolnego 2015/2016 sukcesywnie rozpoczynając od klasy IV szkoły podstawowej i klasy I gimnazjum bezpłatne podręczniki będą wypożyczane przez szkoły również uczniom drugiego i trzeciego etapu edukacyjnego.

Począwszy od roku szkolnego 2017/2018 wszyscy uczniowie szkół podstawowych i gimnazjum będą mieli zapewnione do wykorzystania w roku szkolnym bezpłatne podręczniki. W przypadku, gdy nauczyciele zdecydują się na prowadzenie zajęć bez podręcznika, lecz z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik to szkoła zapewni bezpłatny dostęp do tych materiałów.

Podręczniki będą kupowane przez organy prowadzące szkoły.

Oprócz podręczników uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów będą mogli otrzymać ze szkoły również materiały ćwiczeniowe. Zasady wypożyczania podręczników uczniom i przekazywania im materiałów ćwiczeniowych ustali dyrektor szkoły.

Zapewnienie bezpłatnych podręczników i materiałów ćwiczeniowych dla uczniów jest realizacją prawa do powszechnego i równego dostępu do wykształcenia zagwarantowanego w Konstytucji RP.

Projekt ustawy zakłada, że zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, wykonywanym przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły podstawowe lub gimnazja, będzie wyposażenie uczniów klas I–III szkół podstawowych w materiały ćwiczeniowe i podręcznik do nauczania języka obcego nowożytnego oraz uczniów klas IV–VI szkół podstawowych i gimnazjów w podręczniki albo materiały edukacyjne zastępujące podręcznik a także materiały ćwiczeniowe. Środki na realizację tego zadania zapewni jednostkom samorządu terytorialnego budżet państwa w ramach dotacji celowej udzielanej przez wojewodów.

Należy zauważyć, że zarówno w przypadku wyposażenia uczniów w materiały ćwiczeniowe, jak również w odniesieniu do wyposażenia w podręczniki oraz materiały edukacyjne zastępujące podręcznik maksymalna wysokość dotacji na ucznia będzie zróżnicowana w zależności od etapu edukacyjnego. W przypadku wyposażenia uczniów w materiały ćwiczeniowe dotacja będzie przekazywana do kwoty 50 zł na ucznia w odniesieniu do uczniów klas I–III szkół podstawowych oraz do kwoty 25 zł na ucznia w przypadku uczniów klas IV–VI szkół podstawowych oraz uczniów gimnazjów. Natomiast w zakresie wyposażenia w podręczniki oraz materiały edukacyjne zastępujące podręcznik dotacja będzie przekazywana do kwoty 140 zł na ucznia w odniesieniu do uczniów klas IV–VI szkół podstawowych oraz do kwoty 250 zł na ucznia w przypadku uczniów gimnazjów.

Ponadto w odniesieniu do wyposażenia uczniów klas I–III szkół podstawowych w podręcznik do nauczania języka obcego nowożytnego dotacja będzie przekazywana do kwoty 25 zł na ucznia.

W projekcie ustawy proponuje się, aby dotacja w zakresie wyposażenia uczniów w podręczniki oraz materiały edukacyjne zastępujące podręcznik była udzielana do wysokości faktycznego kosztu zakupu kompletu podręczników lub materiałów

edukacyjnych zastępujących podręcznik dla każdego ucznia w danej klasie, rocznie nie przekraczającej odpowiednio kwot:

- a) 25 zł (klasy I-III szkół podstawowych – dotyczy podręcznika do nauczania języka obcego nowożytnego),
- b) 140 zł (klasy IV-VI szkół podstawowych)
- c) 250 zł (gimnazjum),

pomniejszonych o koszty obsługi zadania zleconego, pod warunkiem, że taki komplet podręczników lub materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik będzie zapewniał możliwość używania ich przez uczniów tej klasy przez co najmniej trzy lata szkolne. Oznacza to, że kolejna dotacja celowa dla uczniów danej klasy będzie udzielana co do zasady po trzech latach szkolnych, chyba że zaistnieje konieczność zapewnienia danego kompletu podręczników lub materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik dla większej liczby dzieci niż w poprzednim roku szkolnym.

Natomiast dotacja na wyposażenie uczniów w materiały ćwiczeniowe będzie udzielana do wysokości kosztu zakupu materiałów ćwiczeniowych na każdego ucznia w danej klasie każdego roku nie przekraczającej odpowiednio kwoty 50 zł (klasy I-III szkół podstawowych) lub 25 zł (klasy IV-VI szkół podstawowych), pomniejszonych o koszty obsługi zadania zleconego.

Należy podkreślić, że w przypadku wyboru materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik o okresie używania krótszym niż trzy lata szkolne, dotacja będzie udzielana każdego roku odpowiednio do wysokości jednej trzeciej kwot określonych w projektowanym art. 22ae ust. 3 pkt 3 i 5 ustawy, pomniejszonych o koszty obsługi zleconego zadania.

Projekt ustawy przewiduje, że 1% otrzymanej przez jednostki samorządu terytorialnego dotacji stanowić będą koszty obsługi zadania zleconego.

W projekcie ustawy przyjęto, że maksymalne kwoty dotacji na ucznia, o których mowa w art. 22ae ust. 3, co trzy lata podlegać będą weryfikacji. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania będzie określał w drodze rozporządzenia w terminie do końca czerwca roku, w którym jest dokonywana weryfikacja wysokość

maksymalnych kwot dotacji na ucznia po weryfikacji. Ewentualne nowe kwoty dotacji na ucznia będą obowiązywały od następnego roku budżetowego.

Projekt ustawy zakłada, że minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku podręczników do szkół artystycznych - minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa określi w drodze rozporządzenia kwestie dotyczące przekazywanie informacji niezbędnych dla ustalenia wysokości dotacji, tryb i terminy udzielania oraz sposób rozliczania dotacji, wzór formularza rozliczenia wykorzystania dotacji, mając na względzie zapewnienie jawności i przejrzystości gospodarowania środkami budżetu państwa.

Na dofinansowanie kosztów zakupu podręczników przeznaczonych do realizacji zadania, o którym mowa w projektowanym art. 22ac ust. 1 ustawy, szkoły podstawowe lub gimnazja prowadzone przez osoby fizyczne lub osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego będą otrzymywały dotację celową z budżetu jednostki samorządu terytorialnego obowiązanej do prowadzenia szkół odpowiedniego typu i rodzaju, a w przypadku szkół artystycznych prowadzących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum – z budżetu państwa. Dotacja celowa, która będzie udzielana przez jednostkę samorządu terytorialnego dla szkoły podstawowej lub gimnazjum (prowadzonej przez osobę fizyczną lub osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego) będzie traktowana jako wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem przez tę jednostkę.

W odniesieniu do niepublicznych szkół podstawowych i niepublicznych gimnazjów dotacja nie będzie miała charakteru obligatoryjnego. Szkoły te będą mogły wnioskować do właściwych jednostek samorządu terytorialnego o przyznanie dotacji celowej, o której mowa w projektowanym art. 22af ustawy. Szkoły niepubliczne, którym zostanie przyznana dotacja będą zobowiązane do zapewnienia uczniom bezpłatnego dostępu odpowiednio do podręczników, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik lub materiałów ćwiczeniowych.

Dotacja celowa będzie udzielana, począwszy od roku szkolnego na wyposażenie uczniów:

- a) 2014/2015 – klas I szkół podstawowych w zakresie podręcznika do nauczania języka obcego nowożytnego oraz materiałów ćwiczeniowych;

- b) 2015/2016 – klas II szkół podstawowych w zakresie podręcznika do nauczania języka obcego nowożytnego oraz materiałów ćwiczeniowych oraz dla uczniów klas IV szkół podstawowych i klas I gimnazjów w zakresie podręczników, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik a także materiałów ćwiczeniowych;
- c) 2016/2017 – klas III szkół podstawowych w zakresie podręcznika do nauczania języka obcego nowożytnego oraz materiałów ćwiczeniowych oraz dla uczniów klas V szkół podstawowych i klas II gimnazjów w zakresie podręczników, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik a także materiałów ćwiczeniowych;
- d) 2017/2018 – klas VI szkół podstawowych i klas III gimnazjów w zakresie podręczników, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik a także materiałów ćwiczeniowych.

Dotacja celowa przekazana organom prowadzącym szkoły podstawowe i gimnazja będzie mogła być wykorzystywana także na pokrycie kosztów drukowania i powielania podręczników i materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik a także materiałów ćwiczeniowych - zgodnie z przepisami prawa autorskiego. Dotacja będzie mogła być wykorzystana również na zakup urządzeń umożliwiających druk i powielanie oraz zakup materiałów eksploatacyjnych do tych urządzeń (papier, toner).

Jeżeli szkoły podstawowe lub gimnazja będą chciały wybrać podręczniki, materiały edukacyjne zastępujące podręcznik lub materiały ćwiczeniowe, których koszt przekracza kwoty dotacji muszą uzyskać zgodę organu prowadzącego. W takim przypadku różnicę pomiędzy kosztem zakupu a wysokością dotacji będzie musiał pokryć organ prowadzący szkołę podstawową lub gimnazjum. Podstawowym założeniem jest bowiem, że rodzice uczniów szkół podstawowych i gimnazjum nie ponoszą kosztów zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik a także materiałów ćwiczeniowych.

8. Wypożyczanie uczniom podręczników, zapewnienie dostępu do materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik oraz przekazywanie materiałów ćwiczeniowych (Art. 22ag)

Projektowy artykuł stanowi, że podręczniki, materiały edukacyjne zastępujące podręcznik a także materiały ćwiczeniowe zakupione dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów ze środków publicznych będą własnością organu prowadzącego te szkoły. Dyrektor szkoły będzie określał szczegółowe warunki wypożyczenia lub udostępnia podręczników zapewniając co najmniej trzyletni okres ich używania, a także przekazywania materiałów ćwiczeniowych.

9. Dopuszczanie podręczników do użytku szkolnego; zakaz umieszczania w podręczniku ćwiczeń wymagających wypełnienia oraz odwołań i poleceń do innych materiałów komercyjnych; zakaz wprowadzania zmian w podręczniku przez trzy lata. (Art. 22ah, 22ai, Art. 22aj, Art. 22ak)

W ustawie o systemie oświaty podręcznik nie jest obecnie zdefiniowany, określone są jedynie podstawowe warunki dopuszczenia do użytku szkolnego podręcznika, tj. wymóg uzyskania pozytywnych opinii rzeczoznawców. Szczegółowe warunki i tryb dopuszczania do użytku szkolnego podręczników określa rozporządzenie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Obowiązujące dotychczas przepisy nie zawierały regulacji, które pozwalałyby na niedopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika zawierającego różnego rodzaju ćwiczenia wymagające wypełniania w egzemplarzu podręcznika. Od lipca 2012 r. dopuszczeniu do użytku szkolnego nie podlegały natomiast zeszyty ćwiczeń stanowiące dodatek do podręcznika. Taki stan powodował, że wydawcy przenosili ćwiczenia do podręczników, co skutkowało tym, że podręczniki zwłaszcza do edukacji wczesnoszkolnej w klasach I-III szkoły podstawowej, stawały się materiałami jednorazowego użytku.

Częsta praktyką, w szczególności w przypadku podręczników przeznaczonych do nauczania języków obcych nowożytnych, jest również wprowadzanie zmian w treści podręcznika. Temu zjawisku tylko częściowo przeciwdziałają regulacje

zawarte w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników, zgodnie z którym wydawcy mogą składać wniosek o dopuszczenie do użytku szkolnego kolejnych wydań podręcznika, jeśli jest on zmieniony w części stanowiącej nie więcej niż 20%, nie wcześniej niż po upływie trzech lat od dnia dopuszczenia podręcznika do użytku szkolnego. Wydawcy wprowadzają jednak większe zmiany w podręcznikach i składają wnioski o dopuszczenie do użytku szkolnego nowych wydań tego samego podręcznika, co skutkuje brakiem możliwości korzystania przez uczniów z jego wcześniejszych wydań.

W projekcie ustawy określa się podstawowe warunki, jakie musi spełnić wnioskodawca ubiegający się o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego oraz warunki, jakie musi spełniać podręcznik.

Podręcznik może być dopuszczony do użytku szkolnego, jeżeli:

- a) w przypadku podręcznika przeznaczonego do nauczania w klasach I–III szkoły podstawowej – zawiera usystematyzowaną prezentację odpowiednio treści nauczania z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej albo języka obcego nowożytnego, ujętych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Dopuszczeniu do użytku szkolnego nie będą tym samym podlegały odrębnie przygotowane podręczniki do zajęć komputerowych czy też muzycznych, plastycznych i technicznych w klasach I–III;
- b) w przypadku podręcznika przeznaczonego do kształcenia ogólnego począwszy od klasy IV szkoły podstawowej – zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania z zakresu danego przedmiotu na danym etapie edukacyjnym, ujętych w podstawie programowej kształcenia ogólnego;
- c) w przypadku podręcznika przeznaczonego do kształcenia w zawodzie – zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania opisanych w podstawie programowej kształcenia w zawodach w formie efektów kształcenia:
 - w zakresie zawodu, lub
 - w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie, lub

- w zakresie jednej z części kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie.

Dotychczas wydawane podręczniki w większości zawierają zintegrowaną z treściami podręcznika część ćwiczeniową, wymagającą wypełnienia przez ucznia w egzemplarzu podręcznika. Równie częstą praktyką jest umieszczanie w podręczniku odwołań i poleceń do innych materiałów komercyjnych, co skutkuje skłanianiem rodziców do zakupu również dodatkowych materiałów.

W projekcie proponuje się rozwiązania zawierające zakaz stosowania takich praktyk, co umożliwi wykorzystanie podręczników przez uczniów kolejnych roczników oraz może ograniczyć zakup zeszytów ćwiczeń, które w niewielkim stopniu były wykorzystywane w procesie edukacyjnym. Podręcznik nie będzie mógł zawierać odwołań i poleceń wymagających korzystania z dodatkowych odpłatnych materiałów dydaktycznych przeznaczonych dla ucznia, a w przypadku opracowanego w formie papierowej - pytań, poleceń, zadań i ćwiczeń wymagających uzupełniania w egzemplarzu podręcznika.

Wdrożenie w życie takich rozwiązań przyczyni się również do zmniejszenia kosztów zakupu podręczników ponoszonych przez rodziców uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

W projekcie proponuje się narzędzie służące ograniczeniu liczby dopuszczonych do użytku szkolnego podręczników. Obecnie wielość dopuszczonych do użytku szkolnego podręczników do poszczególnych przedmiotów, z których część stanowi kolejne zmienione wydanie podręcznika, jest odbierana jako nieuzasadniana i utrudniająca nauczycielom właściwy wybór.

Z powyższych względów proponuje się, aby zmiana podręcznika dopuszczonego do użytku szkolnego, niezależnie od zakresu zmian, nie mogła nastąpić wcześniej niż przed upływem 3 lat od dnia dopuszczenia podręcznika do użytku szkolnego.

Projekt przewiduje także nową przesłankę umożliwiającą cofnięcie z urzędu dopuszczenia do użytku szkolnego podręcznika, w przypadku gdy w podręczniku zostały stwierdzone błędy merytoryczne już po dopuszczeniu do użytku szkolnego.

Decyzja o cofnięciu dopuszczenia podręcznika będzie także określała termin, po upływie którego podręcznik nie będzie mógł być stosowany.

Szczegółowe warunki, jakie muszą spełniać podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego i tryb dopuszczania – tak jak obecnie – będzie określony w rozporządzeniu wydanym przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku podręczników do szkół artystycznych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

10. Zakaz oferowania szkołom korzyści w zamian za dokonanie wyboru konkretnego podręcznika, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik lub materiałów ćwiczeniowych oraz zakaz żądania łącznego nabycia podręcznika z innymi dodatkowymi materiałami. (Art. 22d)

Przedmiotem skarg kierowanych do Ministerstwa Edukacji Narodowej było oferowanie szkołom różnego rodzaju korzyści rzeczowych w zamian, bądź w związku z dokonaniem wyboru określonego podręcznika. Umowy dotyczyły bezpłatnego udostępniania lub sprzedaży po symbolicznych stawkach, sprzętu elektronicznego wykorzystywanego w szkołach do celów dydaktycznych (rzutniki, projektory, laptopy, tablety). Wspomniany sprzęt trafiał do placówek szkolnych na bardzo atrakcyjnych warunkach, najczęściej w zamian za deklarację, że w danej szkole używane będą podręczniki z oferty konkretnego wydawcy. Takie przypadki potwierdziły kontrole doraźne i planowe przeprowadzone przez kuratorów oświaty.

Jedną z praktyk, która powoduje zwiększenie cen zakupu podręczników, jest także łączenie ich sprzedaży z różnego rodzaju materiałami edukacyjnymi (kartami pracy, wyprawkami, zeszytami), jak również innymi środkami dydaktycznymi (piórniki, linijki, itd.). Do Ministerstwa Edukacji Narodowej docierały także sygnały o braku możliwości zakupu pojedynczych elementów zestawu, w szczególności zeszytów ćwiczeń w przypadku pakietów do edukacji wczesnoszkolnej.

W celu wyeliminowania prób wpływania, w drodze zachęt materialnych, na wybór podręcznika, a także prowadzenia sprzedaży wiązanej podręczników i innych materiałów dydaktycznych, w projekcie ustawy proponuje się wprowadzenie norm jednoznacznie zakazujących takich działań (nowy art. 22d ustawy o systemie oświaty). Jednocześnie wskazuje się, że działania takie stanowią czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu

nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503, z późn. zm.), co będzie skutkowało możliwością stosowania przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wobec przedsiębiorców dopuszczających się tych praktyk sankcji w postaci kar pieniężnych, na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.).

11. Zmiana w ustawie o systemie informacji oświatowej (art. 2).

Zmiana w art. 8 w pkt 1 lit d oraz a art. 29 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 139, poz. 814, z późn. zm.) ma charakter dostosowujący i wynika ze zmian wprowadzanych niniejszym projektem.

Przepisy przejściowe

Art. 3 i 4

Proponowane w ustawie o systemie oświaty zmiany dotyczące programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania nie będą skutkowały koniecznością zmian w obowiązujących w szkołach przez wejściem w życie ustawy zestawach programów wychowania przedszkolnego i szkolnych zestawach programów nauczania.

W przypadku oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych przepisy dotyczące zestawu programów wychowania przedszkolnego będą stosowane jeszcze w roku szkolnym 2014/2015 i 2015/2016. Od 1 września 2016 r. wszystkie oddziały przedszkolne będą już wchodzić w skład przedszkoli.

Art. 4 dotyczy stosowania w klasach czwartych technikum programów nauczania do zawodów opartych na dotychczasowych podstawach programowych kształcenia w poszczególnych zawodach.

Art. 5

Począwszy od roku szkolnego 2014/2015 minister właściwy do spraw oświaty i wychowania zapewnia sukcesywnie poczynając od klasy I wyposażenie szkół

podstawowych w podręczniki do edukacji wczesnoszkolnej w zakresie edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej. W roku szkolnym 2014/2015 klasy II i III szkoły podstawowej, a w roku szkolnym 2015/2016 klasy III, kontynuują naukę według wcześniej wybranego podręcznika do edukacji wczesnoszkolnej.

Art. 6

Przepis art. 6 projektu ustawy wskazuje wprost wójta, burmistrza, prezydenta miasta, zarząd powiatu i zarząd województwa jako organy jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania i kompetencje, polegające na udzieleniu zgody i sfinansowaniu zakupu podręczników przeznaczonych do edukacji wczesnoszkolnej dla klas I-III szkoły podstawowej innych niż podręczniki zapewnione przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Art. 7.

Przepis zawarty w tym artykule wskazuje, że regulacje wprowadzone w niniejszym projekcie ustawy stosowane będą również do szkół artystycznych, realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum.

Art. 8

Art. 8 projektu ustawy określa harmonogram i zakres udzielania dotacji jednostkom samorządu terytorialnego na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych zastępujących podręcznik a także materiałów ćwiczeniowych dla poszczególnych klas szkoły podstawowej i gimnazjum.

Art. 9-11

Przepisy te dotyczą sytuacji przewidzianej w projektowanym art. 22ad ust. 2 i 3 ustawy, kiedy rada pedagogiczna, za zgodą organu prowadzącego szkołę, może ustalić począwszy od roku szkolnego 2014/2015 inny podręcznik dla klasy I, a w kolejnych latach II i III szkoły podstawowej niż zapewniony przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, przy czym podręcznik ten również musi spełniać warunki określone w art. 22ai ust. 2 pkt 4, dotyczące niezawierania ćwiczeń

wymagających wypełniania w egzemplarzu podręcznika, co pozwoli na wypożyczenie tych podręczników kolejnym rocznikom uczniów.

Art. 12

Art. 12 projektu ustawy określa harmonogram wprowadzania zmian w zasadach wyboru podręczników i ustalania szkolnego zestawu podręczników. Biorąc pod uwagę konieczność zakończenia rozpoczętych wcześniej cykli edukacyjnych nowe zasady ustalenia szkolnego zestawu podręczników będą dotyczyły w roku szkolnym 2014/2015 klas pierwszych na poszczególnych etapach edukacyjnych (klasa I i IV szkoły podstawowej, klasa I gimnazjum i I szkół ponadgimnazjalnych).

Art. 13

Art. 13 projektu ustawy nakłada na wydawców podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy obowiązek dostosowania tych podręczników do warunków określonych w projektowanym art. 22ai ust. 2 pkt 4 ustawy, dotyczących oddzielenia od podręcznika ćwiczeń i usunięcia z podręcznika odwołań do innych płatnych materiałów edukacyjnych. Proces będzie przebiegał sukcesywnie:

- do 5 lipca 2014 r. wymóg ten będą musiały spełnić podręczniki do klasy I szkoły podstawowej,
- do 31 marca 2015 r. podręczniki do klasy II i IV szkoły podstawowej oraz I gimnazjum i I szkół ponadgimnazjalnych;
- do 31 marca 2016 r. podręczniki do klasy III i V szkoły podstawowej oraz II gimnazjum i II szkół ponadgimnazjalnych;
- do 31 marca 2017 r. podręczniki do klasy VI szkoły podstawowej, III gimnazjum oraz III i IV szkół ponadgimnazjalnych.

„Zachowanie” dopuszczenia do użytku szkolnego podręcznika będzie uwarunkowane złożeniem przez wydawcę oświadczenia wraz z egzemplarzem podręcznika o zgodności podręcznika z warunkami określonymi w art. 22ai ust. 2 ustawy.

Niezłożenie oświadczenia będzie skutkowało wygaśnięciem decyzji o dopuszczeniu podręcznika do użytku szkolnego. Minister właściwy do spraw

oświaty i wychowania zaktualizuje wykazy podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego, które będą mogły być stosowane w roku szkolnym 2014/2015 i w latach kolejnych.

Art. 14 i 15

W artykułach tych określa się rodzaje podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego (podręczniki do kształcenia w zawodzie, w tym uwzględniające dotychczasowe podstawy programowe kształcenia w poszczególnych zawodach, podręczniki do kształcenia specjalnego, do kształcenia uczniów w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej, do zajęć artystycznych w szkołach artystycznych), w przypadku których nie będzie miał zastosowania wymóg dotyczący dostosowania do warunków określonych w niniejszej ustawie i które zachowują dopuszczenie do użytku szkolnego.

W kształceniu uczniów niepełnosprawnych będą mogły być również używane podręczniki do kształcenia ogólnego dofinansowane z budżetu państwa przed wejściem w życie zmienianej ustawy oraz adaptacje podręczników wykonane dla potrzeb uczniów niewidomych i słabowidzących.

Art. 16

Artykuł określa działania, które mogą być podjęte w stosunku do postępowań w sprawach o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników, będących w toku w dniu wejścia w życie ustawy.

Prowadzone postępowania o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników, które nie spełniają warunków określonych w projektowanym art. 22 ai ust. 2 pkt 4 ustawy ulegają zawieszeniu do czasu dostosowania podręczników przez wydawców do tych warunków, przy czym artykuł ten precyzuje maksymalne terminy zawieszenia.

Po dostosowaniu podręcznika wydawca może złożyć oświadczenie o dostosowaniu podręcznika do wymogów ustawy, po którym nastąpi podjęcie zawieszono postępowania, a w przypadku niezłożenia takiego oświadczenia w zakreślonym terminie postępowanie zostanie umorzone.

Art. 17.

Określając wysokość limitów na kolejne dziesięć lat obowiązywania ustawy, zgodnie z ustawą o finansach publicznych, uwzględniono dodatkowo 5% rezerwę, która winna zabezpieczyć ewentualne zwiększenie się populacji dzieci w kolejnych latach w stosunku do prognozowanej przez Główny Urząd Statystyczny.

Ponadto, ze względu na wdrażaną reformę obniżenia wieku obowiązku szkolnego, uwzględniono możliwość spełnienia się innych scenariuszy niż bazowy, tj. 50% dzieci sześciolletnich które rozpoczną naukę w I klasie szkoły podstawowej w 2014 r. I tak, założono ostrożnie przy szacowaniu limitu wydatków, że:

- dla limitu na 2014 r. - w 2014 r. naukę w klasach I szkół podstawowych rozpocznie 70% dzieci sześciolletnich;
- dla limitu na 2015 r. - w 2014 r. naukę w klasach I szkół podstawowych rozpocznie 30% dzieci sześciolletnich, tym samym odpowiednio większa ich liczba rozpocznie naukę od 2015 r.;
- dla limitu na 2016 r. - w 2015 r. naukę w klasach I szkół podstawowych rozpocznie 80% dzieci sześciolletnich, tym samym odpowiednio większa liczba dzieci rozpocznie naukę od 2016 r.;

Scenariusze powyższe nie mogą się zrealizować jednocześnie, jednak ze względu na roczny limit wydatków, należy przewidzieć skutki spełnienia się jednego z nich.

Określając, zgodnie z ustawą o finansach publicznych, mechanizm korygujący, w przypadku gdy planowane łączne wydatki budżetu państwa, powodowałyby zagrożenie przekroczenia w danym roku budżetowym limitu dopuszczono zmniejszenie się dotacji celowej na ucznia, w pierwszej kolejności poczynawszy od kwot, co do których rzeczywiste wydatki na ucznia w poprzednich latach były mniejsze od przewidzianych, a następnie mając na uwadze konieczność sfinansowania podręczników do przedmiotów o największej liczbie godzin nauczania.

DEPARTAMENT
JASNOGÓRSKIEJ
MAGISTRY WYKONAWCZEJ
2014 ROK

2014